ADVERBELE DERIVATE CU SUFIXUL *-EŞTE* ŞI EXPRIMAREA CIRCUMSTANŢIALULUI DE MOD

DE

V. RÎBALKA — Moscova

În limba romînă contemporană complementul circumstanţial de mod poate fi împărţit în două clase principale : circumstanţialul care determină calitatea acţiunii şi circumstanţialul care determină modul de săvîrşire a acţiunii.

Circumstanţialul de mod se caracterizează, de asemenea, prin lipsa de omogeneitate a mijloacelor lui de exprimare. În limba romînă contemporană, el se exprimă, în primul rînd, prin adverbe (pentru care funcţia circumstanţială este funcţia de bază). Ca şi în alte limbi, şi în romînă, orice adverb poate să apară cu funcţia de complement circumstanţial[1].

În afară de adverbe, în limba romînă contemporană, complementul circumstanţial de mod poate fi exprimat şi prin alte părţi de vorbire : prin adjective, substantive, verbe etc. (pentru care funcţia circumstanţială nu este cea de bază).

Folosirea mai multor părţi de vorbire cu funcţia de complement circumstanţial de mod creează un paralelism în mijloacele de exprimare ale acestei categorii sintactice. Ar fi interesant să se scoată în evidenţă însuşirile acţiunii exprimate prin intermediul cuvintelor care aparţin diverselor părţi de vorbire.

Întrucît într-un articol de revistă nu e posibil să fie analizate toate mijloacele de exprimare ale complementului circumstanţial de mod, ne

[1] „...natura circumstanţialului este, prin însăşi esenţa ei, adverbială" (I. Iordan, *Limba romînă contemporană*, Ed. Ministerului Învăţămîntului, 1956, p. 663).

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

vom opri aici numai asupra exprimării complementului circumstanțial de mod prin unele adverbe și anume prin adverbele formate cu sufixul *-ește*[1].

Faptele arată că adverbele derivate cu sufixul *-ește* nu sînt omogene ca valoare semantică. Sensul acestor adverbe precum și posibilitatea formării lor depind de caracteristicile morfologice și lexicale ale cuvintelor care stau la baza lor.

Referindu-se la sensul cuvintelor derivate, G. O. Vinokur remarcă: „... sensul unui cuvînt derivat poate fi totdeauna stabilit prin raportare la sensul temei inițiale corespunzătoare, întrucît, tocmai o astfel de explicare a sensurilor temelor derivate și nu o descriere directă a obiectului respectiv din realitatea înconjurătoare constituie o problemă pur lingvistică în studierea sensurilor unui cuvînt"[2].

În lucrarea de față se face o încercare de analiză a adverbelor cu sufixul *-ește* în funcție de sensul cuvintelor de la care sînt derivate, ceea ce ne va permite să punem în lumină sensul circumstanțial-determinativ al adverbelor grupei analizate.

★

Între lingviști nu există o unitate de vederi în ceea ce privește caracterul cuvintelor de bază de la care derivă adverbele cu sufixul *-ește* în limba română contemporană.

În dicționarele limbii române, unde se dau informații asupra originii cuvintelor, punctul de vedere al autorilor asupra caracterului cuvintelor de la care s-au format adverbele cu sufixul *-ește* este diferit.

Astfel în *Dicționarul limbii române literare contemporane* al Academiei R.P.R. adverbele cu sufixul *-ește* sînt considerate ca derivate de la substantive:

bădește = *babă* + *ește*
băiețește = *băiat* + *ește* etc.

În *Dicționarul enciclopedic ilustrat* al lui I. A. Candrea și Gh. Adamescu, aceleași adverbe sînt privite ca derivate de la adjectivele corespunzătoare în *-esc*, și anume: *bădesc*, *băiețesc*.

În monografia sa, *Éléments de linguistique romane*, E. Bourciez arată corelația genetică dintre adverbele în *-ește* și adjectivele în *-iscus*. „...în răsărit s-a dezvoltat o nouă formație organică *-isce* ceea ce corespundea unei largi răspîndiri a adjectivelor în *-iscus*. De exemplu, de la *misellus*

[1] Exprimarea circumstanțialului de mod prin adjective în limba română contemporană am analizat-o în articolul *Despre mijloacele de redare a complementului circumstanțial de mod în limba română contemporană* („Limba română", 1, 1958).

[2] G. O. Vinokur, *Zametki pro russkomu slovoobrazovaniiu*, *Izvestia AN SSSR*, otdelenie lit. ri i iazika, 1946, T. V, vigusz 4, str. 316.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

„nenorocit", *barbatus* „bărbos" s-au format adverbele *misellisce, barbatisce* (rom. *mișelește, bărbătește*)[1].

Autorii *Gramaticii limbii române* a Academiei R.P.R. consideră adverbe ca *bărbătește, prietenește, românește* în același timp și ca adverbe derivate de la adjective : *bărbătesc, prietenesc, românesc*, cu ajutorul sufixului *-e*, și ca derivate de la substantive : *bărbat, prieten, român*, cu ajutorul sufixului *-ește*. „Astfel *bărbătește, prietenește, românește* pot fi considerate și ca derivate de la adjectivele *bărbătesc, prietenesc, românesc*, cu sufixul *-e*, și ca derivate de la substantivele *bărbat, prieten, român*, cu sufixul *-ește*[2].

O serie de gramaticieni români consideră că adverbele cu sufixul *-ește* își au originea în adjective : „Sînt o serie de adverbe de mod derivate cu ajutorul sufixului *-ește*. Ele au întotdeauna, alături, un adjectiv terminat în *-esc*"[3].

Nouă ni se pare mai just punctul de vedere al acelor lingviști care consideră adverbele în *-ește* ca derivate de la adjective sau de la temele adjectivelor[4].

Formarea adverbelor cu sufixul *-ește* de la adjective (și nu de la substantive) se poate explica prin aceea că din punct de vedere semantic, ele sînt mai strîns legate de adjective, decît de substantive[5]. Această legătură semantică este condiționată, în primul rînd, de faptul că atît adverbele cît și adjectivele provenite de la tema lor au un sens lexical mai generalizat și mai abstract decît substantivele corespunzătoare lor : adjectivul exprimă însușirile obiectului, adverbul exprimă însușirile altei însușiri, pe cînd substantivul desemnează obiectul însuși.

În al doilea rînd, cum se va arăta mai jos, adverbele în *-ește* se formează numai de la sensurile calitative ale cuvintelor de bază, sensuri existente mai ales la adjective (și mai puțin la substantivele corespunzătoare). Aceasta se explică prin faptul că baza semantică a adjectivelor este noțiunea de calitate, în timp ce baza semantică a substantivelor este noțiunea de substanță. De la sensurile relative ale adjectivelor, adică de la sensurile lor mai concrete nu se formează adverbe cu sufixul *-ește*.

---

[1] E. Bourciez, *Éléments de la linguistique romane*, trad. rusă, Moscova, 1952, p. 219.

[2] *Gramatica limbii române*, vol. I, Ed. Academiei R.P.R., 1954, p. 328.

[3] A. Rosetti și J. Byck, *Gramatica limbii române* [Ed. Universul], București, 1945, p. 112.

[4] După cum am mai spus, unii lingviști consideră adverbele de tipul *bărbătește, prietenește, românește* ca derivate de la adjective în *-esc* : *bărbătesc, prietenesc, românesc*, prin adăugarea sufixului *-e*. Dar în limba română contemporană sufixul *-e* în adverbele de tipul acesta, nu este simțit ca sufix.

În urma procesului de îmbinare a sufixului adjectival *-esc* cu sufixul adverbial *-e*, sufixul *-ește* se percepe ca un sufix adverbial independent. Ni se pare deci că este mai just a considera adverbele de tipul *bărbătește, prietenește, românește* nu ca derivate de la adjectivele *bărbătesc, prietenesc, românesc*, ci ca derivate de la temele acestor adjective, la care se adaugă sufixul de derivare al adverbelor *-ește*.

[5] Despre legătura semantică a adverbelor cu adjectivele vezi I. Iordan, *Limba română contemporană*, Ed. Ministerului Învățămîntului, 1956, p. 468—470, 664.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

Nu este exclusă posibilitatea de a se forma adverbe cu sufixul *-ește* și de la substantive, atunci cînd substantivele au o nuanță de sens calitativă.

După cum arată materialul cercetat, nu se poate forma de la orice adjectiv un adverb cu sufixul *-este*. Posibilitatea folosirii adjectivelor în calitate de cuvînt de bază pentru adverbele analizate depinde, înainte de toate, de particularitățile lor lexicale.

Drept cuvinte de bază ale adverbelor derivate cu sufixul *-este* pot servi de regulă, adjectivele cărora le corespund substantive. Aceste cuvinte de bază sînt adesea adjective în *-esc*, provenite de la substantive însuflețite (care desemnează o persoană sau o altă ființă) precum și de la substantive neînsuflețite (concrete și abstracte). De exemplu :

substantiv	*adjectiv*	*adverb*
bărbat	bărbătesc	bărbătește
lup	lupesc	lupește
pasăre	păsăresc	păsărește
sărbătoare	sărbătoresc	sărbătorește
șarpe	șerpesc	șerpește

În calitate de cuvînt de bază al adverbelor cu sufixul *-este* pot apărea, de asemenea, adjective cu sufixul *-ic*, corespunzătoare substantivelor care desemnează persoane sau substantivelor neînsuflețite (concrete și abstracte) :

substantiv	*adjectiv*	*adverb*
artist	artistic	artisticește
istorie	istoric	istoricește

Prin urmare, adverbele în *-este*, care apar în funcția de circumstanțial de mod, nu se pot forma în limba romînă contemporană de la toate adjectivele, ci numai de la adjective din anumite grupuri lexicale.

După cum s-a văzut, posibilitatea îmbinării adjectivelor, în calitate de radical, cu sufixul *-este* depinde nu numai de particularitățile lor morfologice și lexicale, ci și de gradul de exprimare a calității.

Totuși nu toate adjectivele care stau la baza acestor adverbe au numai valoare calitativă. Multe dintre ele, paralel cu valoarea calitativă de bază, au, de asemenea, și nuanțe de sens. De exemplu : *bulgăresc*, *bărbătesc*, *căzăcesc*, *ciobănesc*, *cîinesc*, *păsăresc* și altele. Aceste adjective pot să formeze adverbe în *-este* numai pornind de la sensul calitativ.

Pentru exemplificare vom analiza posibilitatea folosirii adjectivului *bărbătesc* în calitate de cuvînt de bază al adverbului : *bărbătește*.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

Potrivit *Dicționarului limbii române literare contemporane*, vol. I, adjectivul *bărbătesc* are următoarele sensuri :

1) Care aparține, care se referă la bărbat, de bărbat. *Cămașă bărbătească.*

2) Viril, plin de energie, curajos. *Fața lui tînără și bărbătească insuflă încredere.*

3) Caracteristic, propriu bărbaților.

Astfel, îmbinarea de cuvinte *pași bărbătești* înseamnă pași mari, care sînt proprii bărbaților. *Mergea pe departe, ca la o mie și mai bine de pași bărbătești*[1].

Primul sens al adjectivului *bărbătesc* este relativ, el caracterizează obiectul prin raportare la substantivul indicat de cuvîntul-bază, adică față de substantivul *bărbat.*

Sensurile al doilea și al treilea ale adjectivului *bărbătesc* sînt calitative.

În cel de al doilea exemplu adjectivul *bărbătesc* arată o caracteristică, o calitate a substantivului determinat : se caracterizează fața unui copil, atribuindu-i-se însușiri proprii feței bărbatului.

Caracterul calitativ al celui de al doilea sens al adjectivului *bărbătesc* este dovedit de faptul că în dicționar el este înlocuit cu un adjectiv calitativ sinonim : viril.

În exemplul al treilea adjectivul *bărbătesc* are, de asemenea, valoare calitativă, întrucît el arată o caracteristică a calității substantivului determinat.

Adverbul *bărbătește* este în corelație numai cu sensurile calitative ale adjectivului. Ex. :

1) Cu bărbăție, în mod energic, vitejește) : *Mi-a scuturat mîna bărbătește* (în corelație cu al doilea sens al adjectivului).

2) Ca bărbații : *Acel portret înfățișa un chip îmbrăcat bărbătește* (în corelație cu al treilea sens al adjectivului).

Potrivit cu materialul cercetat, nu există un sens al adverbului *bărbătește* care să corespundă primului sens (relativ) al adjectivului.

Exemplele analizate mai sus arată că adjectivul *bărbătesc* este un cuvînt polisemantic, care are atît valoare calitativă cît și relativă. Prezența unei nuanțe relative alături de sensul principal calitativ constituie o caracteristică aproape generală a adjectivelor derivate cu sufixul *-ește.*

Particularitățile adjectivelor nu condiționează numai posibilitatea folosirii lor în calitate de cuvinte-bază ale adverbelor cu sufixul *-ește*, dar determină și sensul acestor adverbe.

---

[1] Exemplul este luat din *Dicționarul limbii române*, Academia Română, București, tom. I, 1913.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

În funcție de valorile cuvîntului-bază, toate adverbele în *-e te* care apar cu funcția de circumstanțial de mod se pot subdivide într-o serie de grupuri semantice :

1. Adverbe de tipul : *cavalerește, căzăcește, ciobănește, militărește, muncitorește, țărănește.*

Aceste adverbe înseamnă „propriu, caracteristic persoanelor care aparțin unei anumite profesii sau depun în mod obișnuit o anumită activitate". *Se ridică gata de plecare, salutînd militărește, cu tocurile lipite, sunînd un pinten nevăzut.* Cezar Petrescu, *Întunecare*, p. 48. *Joacă căzăcește.*

2. Adverbe de tipul : *bulgărește, moldovenește, românește, ungurește, turcește* înseamnă „propriu, caracteristic persoanelor care aparțin unei anumite naționalități sau unui anumit popor". *Nu ședea așezat turcește în jilț, ci europenește, cu o mînă în șold.* Camil Petrescu, *Un om între oameni*, p. 220.

3. Adverbe de tipul : *băiețește, bărbătește, copilărește, moșnegește.*

Aceste adverbe înseamnă „propriu, caracteristic persoanelor de o anumită vîrstă". *Prințul, care strălucea prin inteligență și plăcea cercurilor înalte prin firea sa acomodantă, dorea copilărește să fie deputat, și rudele, avînd în vedere însușirile negative de care am pomenit, se străduiau să-i împlinească această ambiție.* G. Călinescu, *Necunoscut*, Nuvele alese, p. 67.

4. Adverbe de tipul : *nebunește, mișelește, prostește*, care arată „caracterul unei acțiuni, al comportării oamenilor". *Și ea tot ar fi stat mai mult cu noi, dacă n-am fi alungat-o prostește, mulțămindu-i cîte c-o sărutare plină de foc.* I. Creangă, *Amintiri din copilărie*, Opere, p. 65.

5. Adverbe de tipul : *frățește, omenește, părintește, prietenește*, care indică „o caracterizare calitativă și o apreciere a raportului dintre oameni". *Așa ? vasăzică eu mă port părintește cu tine și tu, puturosule, mă faci de mincinos ?* Zaharia Stancu, *Dulăii*, p. 296.

6. Adverbe de tipul : *cîinește, iepurește, lupește, păsărește, șerpește.*

Aceste adverbe arată „ceva propriu, ceva caracteristic ființelor desemnate de cuvîntul de la care derivă adjectivul". *Ceilalți începură să rîdă lupește.* Petru Dumitriu, *Dreptate*, Nuvele alese, p. 141.

7. Adverbe de tipul : *istoricește, ideologicește, politicește* arată „ceva propriu, ceva caracteristic pentru o anumită ramură a științei, a artei sau pentru un curent ideologic". *Teoreticienii social-oportuniști au fost demascați... și zdrobiți ideologicește și politicește.*

Cum s-a remarcat mai sus, adverbele în *-ește*, care apar în funcție de circumstanțial de mod, păstrează numai acele sensuri ale adjectivelor care arată calitatea. De aceea valoarea acestor adverbe este, la fel, calitativă.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

Trebuie, totuşi, remarcat că valoarea adverbelor în *-eşte* nu este pur calitativă, aşa cum este, de pildă, valoarea adverbelor fără sufix care îndeplinesc funcţia de circumstanţial de mod : *bine*, *agale* şi altele.

Adverbele formate prin derivare cu sufixe au pe lîngă valoarea calitativă şi unele nuanţe de valoare relativă, care amintesc de substantivul ce stă la baza adjectivului de la care s-a format adverbul[1].

După cum reiese din materialul cercetat, relaţia dintre sensul calitativ şi cel relativ nu este aceeaşi la toate adverbele în *-eşte*, care au funcţie de circumstanţial de mod.

Valoarea calitativă este mai clar exprimată în adverbe de tipul : *ideologiceşte*, *intelectualiceşte*, *politiceşte* etc., pentru că adverbele din această grupă se formează de la adjective care sînt în corelaţie cu substantive abstracte. Pe baza valorii abstracte a substantivelor, adjectivele care sînt în corelaţie cu ele dezvoltă în mod liber valoarea calitativă. Aceste adjective au o valoare abstractă, iar la adverbele formate de la ele cu sufixul *-eşte* aproape nu se simt nuanţele valorii circumstanţiale.

Adverbe de tipul acesta se traduc de obicei în rusește prin adverbe care intră în grupa adverbelor calitative :

ideologiceşte — идеологически
politiceşte — политически şi altele.

La adverbele de tipul : *bulgăreşte*, *ciobăneşte*, *copilăreşte*, *cîineşte*, *păsăreşte*, *şerpeşte*, paralel cu valoarea de bază, calitativă, se simt foarte clar şi nuanţele valorii circumstanţiale (de comparaţie şi de asemănare).

Prezenţa unor nuanţe circumstanţiale clar exprimate la adverbele de tipul pe care îl cercetăm este determinată de faptul că aceste adverbe se formează de la adjective care sînt în corelaţie cu substantive avînd valoare concretă (denumesc persoane sau alte fiinţe). Aceste adverbe au, prin urmare, o valoare calitativ-relativă.

Prezenţa unor nuanţe circumstanţiale (de comparaţie) la adverbele din această grupă este dovedită prin faptul că în locul acestor adverbe se pot întrebuinţa construcţii comparative introduse prin conjuncţia *ca*, sinonime lor[2] :

bulgăreşte — ca bulgarii
ciobăneşte — ca ciobanii

[1] Referindu-se la sensul adjectivelor cu sufixul *-esc* : *bărbătesc*, *ciobănesc*, *franţuzesc*, *moldovenesc*, *omenesc*, *porumbesc*, care, cum s-a remarcat mai sus, apar de obicei ca radicale ale adverbelor cu sufixul *-eşte*, acad. I. Iordan scrie : „Înţelesul acestor adjective este : „la fel cu ...", „care provine sau descinde din ...", „care aparţine la ..." etc. Aşa se explică faptul că sufixul *-esc* apare la nume de familie : *Grigorescu*, *Ionescu* etc. şi la nume de localităţi sub forma pluralului : *Bucureşti*, *Piteşti*, *Ştefăneşti* etc," (Acad. prof. I. Iordan, *Limba romînă contemporană*, Ed. Ministerului Învăţămîntului, 1956, p. 342).

[2] În construcţiile comparative formate cu conjuncţia *ca*, legătura cu substantivul se manifestă mai puternic ; caracterul calitativ slăbeşte în dauna nuanţelor circumstanţiale de comparaţie.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

copilărește — ca un copil
cîinește — ca un cîine
șerpește — ca un șarpe

Îl văzusem și îl simțisem cum se înfășoară ***ca un șarpe*** *alb în jurul trupului meu șubred.* Zaharia Stancu, *Dulăii*, p. 213.

În dicționarele bilingve romîno-ruse aceste adverbe se traduc în limba rusă prin adverbe formate cu sufixele : *-ски*, *-ьи*, *-ому* și cu prefixul *no-*.

ciobănește — по-пастушески
bulgărește — по-болгарски
copilărește — по-мальчишески
cîinește — по-собачьи
șerpește — по-змеиному

În gramaticile limbii ruse adverbele cu prefixul *no-* și cu sufixele *-ски*, *-ьи*, *-ому* sînt incluse în grupul adverbelor calitativ-circumstanțiale în care elementul „calitate" se îmbină cu elementul „circumstanță".

În categoria adverbelor calitativ-circumstanțiale cu valoare modală intră și adverbele care exprimă ideea de comparație și asemănare, de ex. *по-братски* (*frățește = ca un frate*), *по-геройски* (*eroic = ca un erou*)[1].

Trebuie remarcat că nu toate adverbele în *-ește* formate de la adjective care sînt în corelație cu substantive ce desemnează o persoană au nuanțe circumstanțiale exprimate în mod clar (de comparație și de asemănare). Adverbe ca, de pildă, *nebunește*, *mișelește*, *prostește*, dimpotrivă, exprimă în mod clar valoarea calitativă. Aceasta se explică prin faptul că adjectivele de la care au fost derivate aceste adverbe provin din substantive formate la rîndul lor de la adjective și au o valoare calitativă clar exprimată. Valoarea calitativă a acestor adverbe este dovedită și prin faptul că ele, de regulă, pot fi înlocuite prin adjective calitative. De exemplu : *prostește — stupid*, *mișelește — netrebnic*, *nedemn* etc.

Adverbele de tipul acesta exprimă și unele nuanțe cu valoare circumstanțială (comparație). Prezența nuanțelor circumstanțiale e dovedită prin faptul că aceste adverbe pot fi înlocuite prin expresii comparative : *prostește — ca un prost*, *mișelește — ca un mișel.*

În comparație cu adverbele de tipul analizat mai sus : *bătrînește*, *bulgărește*, *ciobănește*, *copilărește*, *cîinește*, *păsărește*, *șerpește*, la adverbele de tipul : *nebunește*, *mișelește*, *prostește* nuanțele circumstanțiale sînt mai puțin perceptibile.

---

[1] *Grammatika russkogo iazika*, tom I, *Izdatelstvo AN SSSR*, Moskva, 1952, str. 611.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

În felul acesta, în limba romînă, adverbele formate cu sufixul *-este*, care au funcția de circumstanțiale de mod, nu sînt omogene din punctul de vedere al gradului de exprimare a calității.

După cum arată exemplele date mai sus, gradul calității la adverbele analizate este condiționat de caracterul cuvîntului de bază, de gradul calității lui.

Toate adverbele în *-este*, care au funcția de circumstanțial de mod în limba romînă contemporană, pot fi împărțite în două mari grupe :

1. Adverbe calitative de tipul *nebunește*, *mișelește*, *politicește*, *prostește*, *sufletește*.

Avînd ca funcție de bază determinarea verbului, aceste adverbe indică nemijlocit caracteristica calitativă a unei acțiuni sau a unui proces : *Iulius Fucik a căzut ca un erou, asasinat mișelește de călăii hitleriști.* Scînteia 8/IX 1954. *Se gîndi la oamenii pe care și-i legase sufletește.* Ștefan Gheorghiu, *Rotița*, Nuvele alese, p. 227.

2. Adverbe calitativ-circumstanțiale de tipul *bătrînește*, *bulgărește*, *ciobănește*, *copilărește*, *cîinește*, *păsărește*, *lupește*, *șerpește*.

La adverbele din această grupă valoarea calitativă este mai redusă decît la adverbele care exprimă calitatea. Ele exprimă clar valoarea de comparație și de asemănare.

Aceste adverbe, avînd ca funcție sintactică principală determinarea verbului, indică o caracteristică a acțiunii prin intermediul comparației[1]. *Băietul se pune ciobănește, într-un genunchi, îmbucă răpede ce îmbucă și apoi se duce după trebi.* I. Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul. Mam'mare se ridică bătrînește și se duce în coridor.* I. L. Caragiale, *Dl. Goe*, Momente și schițe, p. 147.

Analiza semantică a adverbelor în *-este*, făcută mai sus, arată că aceste adverbe pot avea în limba romînă contemporană rolul de a exprima două grupe principale de circumstanțiale, unite tradițional prin termenul de complement circumstanțial de mod și anume : circumstanțialele care determină calitatea acțiunii și circumstanțialele care caracterizează modul de săvîr ire a acțiunii prin intermediul comparației.

Exprimarea morfologică a circumstanțialelor care indică o calitate a acțiunii se face prin adverbe calitative.

În funcția sintactică dată, adverbele calitative în *-este* sînt echivalentul semantic al adverbelor calitative nederivate de tipul *bine*, *agale*, care, avînd funcția sintactică de a determina verbul, exprimă calitatea acțiunii sau a procesului în mod nemijlocit, fără ajutorul vreunei compara-

---

[1] Trebuie remarcat faptul că nu toate adverbele cu sufixul *-este*, avînd funcția sintactică de determinare a verbului, exprimă o caracteristică calitativă sau calitativă-circumstanțială a acțiunii. Se întîlnesc adverbe izolate care exprimă circumstanțe de timp sau de loc.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)

ţii. Toate aceste adverbe constituie nucleul morfologic al circumstanţialelor care determină calitatea acţiunii.

Expresia morfologică a circumstanţialelor care caracterizează modul de îndeplinire a acţiunii pe calea comparaţiei sînt adverbele calitativ-circumstanţiale. În limba romînă contemporană adverbele calitativ-circumstanţiale constituie nucleul morfologic al circumstanţialelor care arată modul de săvîrşire a acţiunii.

BDD-A10425 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:12 UTC)